

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1608>

Volume 6 Issue 8 , p. 511-526, October 2013

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNDE AKRAN BASKISININ İNTERNET BAĞIMLILIĞINA OLAN ETKİSİ*

*THE EFFECTS OF PEER PRESSURE ON INTERNET ADDICTION AMONG
SECONDARY SCHOOL STUDENTS SUMMARY*

Yrd. Doç. Dr. Ayşin Aydınay SATAN

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D. Öğretim Üyesi

Abstract

The main objective of the study is to investigate examine whether or not peer pressure among secondary school students predicts the level of Internet addiction. sub-objectives of the study are the Internet addiction to investigate the relationship between the time spent on the internet and sex. The study group consists of 105 students in 11th and 12th grade at 2 secondary schools located in the Istanbul Tuzla District. 45 of these students are girls (49.19%) and 60 are boys (50.81%). Peer pressure (Kıran 2002) and Internet addiction measurements (Young, 1996) were used in this study. A simple linear regression analysis was used to find out how much the peer pressure variable predicts Internet addiction points. Kruskal Wallis H Test And MannWhitney U Test was used to analyze the internet addiction, the relationship between sex and the duration of the internet. According to the findings of the study, peer pressure accounts for 32.5% of Internet addiction. In line with these findings peer pressure predicts Internet addiction at a low level and in a positive

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

direction. internet addiction, does not vary according to the gender difference. Internet addiction vary according to the time spent on the internet

Key Words: Internet, Internet addiction, Peer pressure, Peer Acceptance

Öz

Araştırmanın genel amacı orta öğrenim öğrencilerinin akran baskısının internet bağımlılık düzeyini yordama gücünü incelemektir. Genel amaç doğrultusunda internet bağımlılık düzeyinin cinsiyet, interneti kullanma süresi arasındaki ilişkide araştırılmıştır.

Bu çalışma ilişkisel tarama modelinde, betimsel bir araştırmadır (Karasar,2004). Araştırmanın çalışma grubu İstanbul Tuzla İlçesinde bulunan 2 ortaöğretim kurumunda lise 11. ve lise 12. Sınıflara devam eden 105 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin 45'i kız, 60'i erkektir. Bu araştırmada akran baskısını ölçmek amacı ile Akran Baskısı ölçeği(Kıran 2002) ve internet bağımlılığını ölçmek için ise İnternet Bağımlılık ölçeği (Young, 1996) kullanılmaktadır. Genel amaç doğrultusunda akran baskısı değişkenin internet bağımlılık puanlarını ne kadar yordadığını bulmak için basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca internet bağımlılık düzeyinin cinsiyet, interneti kullanma süresi arasındaki ilişkiyi analiz etmek için t-testi ve Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre akran baskısının, internet bağımlılık puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir $R=0.570, R^2=0.325, F(1,103)=49.546, p<.01$. İnternet bağımlılığına ilişkin puanların toplam varyansın %33'ünü akran baskısı ile açıklandığı anlaşılmaktadır. Bu bulgu doğrultusunda akran baskısının, internet bağımlılığını orta düzeyde yordadığı görülmektedir. İnternet bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre bir farklılık göstermemekle birlikte İnterneti kullanma sürelerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu bulgular doğrultusunda, 5-8 saat internette kalanların internet bağımlılık düzeylerinin de yüksek olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnternet, İnternet bağımlılığı, Akran baskısı, Akran grupları

Giriş

İnternet, günümüzde okul, iş ve toplum yaşamında çok önemli bir iletişim ve bilgi paylaşım aracıdır. Her geçen gün yaygınlık kazanan ve teknolojik imkanların artmasıyla birlikte erişilmesi kolaylaşan internet, kullanıcılarına bilgiye erişim, iletişim ve sosyalleşme bakımından özgürlük sunmaktadır. Hatta bazı araştırmacılar (Chou, Condon, Belland 2005) İnterneti, özellikle gençler arasında, iletişim ve sosyalleşme için vazgeçilmez bir araç haline geldiğini düşünmektedir. Ancak, yapılan bazı araştırmalar ise internetin, bireyin yaşamında dikkate değer düzeyde olumsuz etki ve sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaktadır. Bunların en önemlisi, internet bağımlılığı,

ardından internet yüzünden aile, arkadaş ilişkilerinin tehlikeye atılması, diğer olumsuz etkiler ise; sosyal, iş ve eğlence amaçlı faaliyetleri azaltmak veya hiç yapmamak, artan kaygı düzeyi, içe kapanma, yalnızlık ve saldırganlığın artması olarak sıralanmaktadır (Murali, George, 2007).

Morahan-Martin ve Schumacher'e (2003) göre internet bağımlılığı, kullanıcı bireyin interneti kontrolsüz, aşırı bir derecede hayatını bozan bir şekilde tekrar tekrar kullanmasıdır. Shaw ve Black göre ise (2008) internet bağımlılığını; bilgisayar ve internet kullanımı ile ilgili, rahatsızlığa sebep olan, aşırı veya zayıf kontrol edilmiş zihinsel meşguliyet, dürtüler ve davranışlar olarak nitelendirmişlerdir.

Young ve Rogers'a göre (1999), internet başında harcanan aşırı zaman, internet bağımlılığı riskini arttırmaktadır. 12-18 yaşındaki ergenler internet bağımlılığı için potansiyel risk grubunu oluşturmaktadır (Tsai ve Lin (2003; Kerber, 2005; Johansson, Götestam, 2004; Cao, Su, 2007).

İnternette ortaya çıkan yenilikler ve gelişen teknolojiler ergenlerin akran gruplarındaki davranışlarına yeni bir boyut kazandırmakta farklı seçenekler sunmaktadır. Bundan dolayı ergen akran gruplarının aktiviteleri içerisinde, internet kullanımı giderek artış göstermektedir. Malaney (2004) üniversite öğrencilerinin internet kullanma durumlarını incelediği araştırmasında öğrenciler arasında internet kullanımının çok yaygın olduğu (%99,7) görülmüştür. İnternet aktivitelerinin anlık ileti gönderme, e-mail alıp gönderme, web'de sörf yapma, materyal indirme ve ödev yapmak olduğu görülmüştür.

Polesh ve ark. (2004) Rusya'da 198 üniversite öğrencisinin internet kullanma durumlarını araştırmışlardır. Araştırmada öğrencilerin interneti sırasıyla en çok okulla ilgili çalışmalar yapmak, e-mail alıp göndermek, eğlenmek ve pornografik sitelere girmek amaçlı kullandıkları ortaya çıkmıştır. Ahmadi, Afsar, Seyed (2011), Bricol, (2007), Yılmaz, (2006) yaptıkları araştırmalarda internete gençlerin daha çok e-posta kullanmak, sohbet etmek, oyun oynamak, araştırma yapmak, anlık ileti gönderme, web'de sörf yapma, materyal indirme, müzik dinlemek, ödev yapmak gibi davranışların yanı sıra müstehcen sitelerde dolaşmak, kumar oynamak, alış-veriş yapmak, ayrıca facebook ve bloglarda dolaşmayı tercih ettikleri belirtilmektedir. Yukarıdaki araştırma bulguları doğrultusunda internet kullanımının yaygın olduğu anlaşılmaktadır.

Akran grupları arasında internet aktivitelerinin popüler olması, günümüzde arkadaş ilişkilerinin sürdürülmesi için bir ön koşul olarak görüldüğü düşünülmektedir. Bu durum beraberinde gençler arasında "akran baskısını" oluşturabilir. Akran baskısı bireyin içinde bulunduğu yaş gruplarının, aktivitelerinde bir şeyi yapması için bireye ısrar etmesi ve onu cesaretlendirmesi, olarak tanımlanmaktadır (Santor, Messervey ve Kusumakar, 2000). akran baskısına boyun

eğme eğiliminin ilkökul yıllarında düzenli olarak, ergenlik döneminde ise belirgin bir biçimde arttığını göstermektedir (Budak, 2000). Akran baskısı çocuk ve gençleri etkileyen çoğu zaman olumsuz, kimi zaman ise olumlu bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Yapılan çalışmalarda akran baskısı genellikle olumsuz olarak ele alınmaktadır (Aydın, 1999).Ergenler için akranlarıyla olan ilişkileri çok önemlidir(Conger ve Galambos, 1996). Brown ve ark. (1990),ergenlerin, anne- babaları veya diğer yetişkinlerle geçirdikleri zamanın yaklaşık iki katını akranları ile geçirdiklerini belirtmektedir. Böylece akran grubunun kabulü ergenin yaşamında önemli bir yer almaktadır (Cüceloğlu, 1996). Ergenlik döneminde yoğunlaşan ait olma, kabul görme, bağlanma gibi gereksinimler gencin akran grubunun kontrolüne girmesine yol açabilir (Aydın, 1999). Bu dönemde akranlarının ergen üzerindeki etkisi çoğu kez ailenin etkisi kadardır (Cüceloğlu, 1998).

Ergenin internet aktiviteleri (sohbet etmek, oyun oynamak, kumar oynamak, alış-veriş yapmak, facebook ve bloglarda dolaşmak vb.) için akranları tarafından baskıya maruz kaldıkları, bundan dolayı gençlerin zamanlarının büyük bir kısmını internette geçirmeleri internet bağımlılığı riskini ortaya çıkardığı düşünülmektedir.

Bu bağlamda alan yazında yapılmış araştırmalara baktığımızda yalnızlık, depresyon, özgüven eksikliği, aile işlev bozuklukları ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin araştırıldığı görülmektedir. Örneğin Young ve Rogers (1998) patolojik internet kullanıcılarının, normal kullanıcı örnekleme oranla, hafif veya orta düzeyde depresyonla daha fazla ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca depresyonun Patolojik internet kullanımının gelişmesindeki en önemli faktörlerden biri olduğunu belirtmişlerdir. Ancak Sanders, Field, Diego ve Kaplan (2000) araştırmasında internet kullanım düzeyi ile depresyon arasında bir ilişki bulunmamıştır. Armstrong, Phillips ve Saling (2000), aşırı internet kullanıcılarının düşük özgüvene ve düşük sosyal yeteneğe sahip olduklarını ve interneti bir kaçış olarak kullandıklarını belirtmektedir. Chak ve Leung (2004), ergenin internet kullanım düzeyi arttıkça daha çekingen olduğunu ve internet bağımlısı olan insanların özellikle e-mail, chat, internet oyunları gibi aktiviteleri daha çok kullandıklarını bulmuşlardır. (Aktaran;Kurtaran,2008;Kim, Ryu, Chon, Yeun, Choi, Seo ve Nam (2006)

Türkiye’de internet bağımlılığı ilgili araştırmalara baktığımızda, Ayaroğlu,(2002) araştırmasında yalnızlık düzeyinin internet bağımlılığının anlamlı bir yordayıcısı olduğunu belirtmektedir. Kurtaran(2008) ise yalnızlık düzeyinin negatif, depresyonun pozitif, benlik saygısının negatif şekilde internet bağımlılığı ile ilişkili olduğunu belirtmektedir. Yükselgün (2008) araştırmasında saldırganlık düzeyi ve sosyal beceri düzeyinin internet bağımlılık düzeyi ilişkili olduğunu, bu ilişki saldırganlık düzeyi ile pozitif,sosyal beceri düzeyi ile negatif olarak bulmuştur. Esen ve Gündoğdu (2010) araştırmasında akran baskısı düzeyleri düştükçe ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerinin de azaldığını göstermektedir. Ayrıca, aile ve öğretmen desteği arttıkça internet bağımlılığı puanlarının düştüğü de gözlenmiştir. Ayrıca, internet bağımlılığı puanlarının cinsiyete göre değiştiği, kızların internet

bağımlılığı puanlarının erkeklerden daha düşük olduğu görülmüştür. Diğer yandan, internet bağımlılığı puanları ile arkadaş desteği arasında ilişki tespit edilmemiştir. Esen ve Siyez (2011) ise cinsiyet, akademik başarı, yalnızlık ve aileden algılanan sosyal destek değişkenlerinin ergenlerde internet bağımlılığını yordadığını belirtmektedir

Yapılan araştırmalar dikkate alındığında internet bağımlılığını yordayan değişkenleri saptamaya yönelik araştırmaların sınırlı sayıda olduğu ve bu araştırmaların son 2-3 yıl içerisinde gündeme geldiği görülmektedir. (Esen,Siyez, 2011; Ceyhan, 2011; Zırhloğlu,2011). Literatürdeki araştırmalarla karşılaştırıldığında akran baskısı değişkenin, ergenlerin internet bağımlılığını ne kadar yordadığını incelemeye yönelik bu çalışma bu yönü ile diğerlerinden ayrılmakta ve önemini arttırmaktadır.

Ülkemizde internet bağımlılığını yordama gücüne sahip değişkenleri belirlemeye yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda internet bağımlılığına akran baskısı etkisinin bilinmesi, risk grubundaki bireyleri belirleyerek, alınacak önlemlerin ortaya konulmasında yarar sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın bu konuya ışık tutarak ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılığının nedenlerini tespit etmede katkı sağlayacağı umulmaktadır. Ayrıca bu çalışma, internet bağımlılığı ile ilgili araştırmalarda en az incelenen kavram olan akran baskısının, ergen öğrenciler üzerinde araştırılmasıyla alan yazındaki boşluğu doldurması beklenmektedir

Bu araştırmanın genel amacı ergenlerin, akran baskısının internet bağımlılığını yordayıp yordamadığını araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda araştırmanın problemi ve alt problemleri ifade edilmiştir.

Problem Cümlesi öğrencilerin akran baskısı düzeylerinin internet bağımlılığını yordamakta mıdır?

Alt Problemler

1. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri cinsiyette göre farklılaşmakta mıdır?

2.Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri, interneti kullanma süresine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, ortaöğretim öğrencilerinin, akran baskısının internet bağımlılığı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiş olan ilişkisel tarama modelinde, betimsel bir araştırmadır (Karasar, 2004). Araştırmanın bağımlı değişkeni internet bağımlılığı; bağımsız değişkeni akran baskısıdır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, İstanbul'da Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı iki ortaöğretim kurumunun lise on bir ve on ikinci sınıflarına devam eden 105 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin 45'i (%49,19) kız ve 60'i %(50.81) erkektir. Yine lise on birinci sınıfa devam eden öğrenci sayısı 54 (%23.11) iken lise on ikinci sınıfa devam eden öğrenci sayısı ise 51'dir (%21.54). Bu çalışma grubunun lise on bir ve on ikinci sınıf düzeyinde eğitim gören ergenlerden oluşmasındaki temel gerekçe internet kullanımının ergenlerde diğer gruplara göre daha yüksek olmasıdır (Öztürk ve ark.,2007;Kurtaran, 2008; Karaca, 2007).

Verilerin Toplanması

Çalışma grubuna dahil olan iki okulda ölçeğin uygulaması araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek uygulama her bir sınıf için yaklaşık olarak 30 dakika sürmüştür. Ölçek dağıtılmadan önce öğrenciler; yapılan çalışma, anket ve kişisel bilgi formu hakkında araştırmacı tarafından kısaca bilgilendirilmiştir. Öğrencilere anket ve kişisel bilgi formu dağıtıldıktan sonra gerekli açıklama yapılarak; ad-soyad yazılmaması, bilgilerin saklı tutulacağı ve içtenlikle cevap verilmesi gerekliliği belirtilerek öğrencilerin anket soruları ve kişisel bilgi formuna olabildiğince samimi cevaplar verebilmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarıyla toplanan veriler, araştırmanın amacı doğrultusunda istatistiki işlemlere tabi tutulmuştur. İlk aşamada öğrencilerin, İnternet Bağımlılığı ve Akran Baskısı Ölçek puanlarının aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları belirlenmiştir. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda akran baskısı değişkeninin internet bağımlılık puanlarını ne kadar yordadığını bulmak için basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının 2 değer alan demografik değişkene (cinsiyet) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için, dağılımın normal ve $N > 30$ olduğu için bağımsız grup t testi uygulanmıştır. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Puanlarının 2 den fazla değer alan demografik değişkenlere (interneti kullanma süreleri,) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için dağılımın normal olmadığı ve $N < 30$ olduğu durumlarda ise Non-Parametrik Kruskal Wallis-H Testi uygulanmıştır.

Kullanılan Ölçekler

Bu araştırmada öğrencilerin internet bağımlılık düzeyini belirlemek için, "İnternet Bağımlılık Ölçeği"; akran baskısı düzeylerini belirlemek için, "akran baskısı Ölçeği" kullanılmıştır.

İnternet Bağımlılığı Ölçeği; Bu araştırmada öğrencilerin internet bağımlılık düzeyini belirlemek için, "İnternet Bağımlılık Ölçeği" kullanılacaktır. Young (1996) tarafından, DSM-IV'ün "Patalojik Kumar Oynama" ölçütlerinden uyarlanarak

oluşturulan “Tanı Anketi” daha sonra geliştirilmiş ve 20 soruluk bir “İnternet Bağımlılık Ölçeği” oluşturulmuştur. Young’ın başını çektiği “İnternet Bağımlılık Merkezi’nin <http://www.netaddiction.com>” adresinden de ulaşılabilen bu test kendi kendini değerlendirme (self report) testi olup, genellikle yukarıda belirtilen internet adresine ulaşanların kendilerini değerlendirebilecekleri bir şekilde hazırlanmıştır. Likert tipi bir ölçek olan İnternet Bağımlılık Ölçeği’nde katılımcıdan “hiçbir zaman” “Nadiren” “Arada sırada” “Çoğunlukla” “Çok sık” ve “Devamlı” seçeneklerinden birini işaretlemesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilmektedir. İngilizceden Türkçeye çevrilen ölçek, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Anabilim dalındaki beş öğretim görevlisi tarafından incelenmiş ve sorular anlam bütünlüğünü bozmayacak şekilde 12-17 yaş grubu ergenlerin anlayabileceği şekilde uyarlanmıştır. Çeviri testin standardize edilmiş Alpha değeri açısından güvenilirliği .91, Spearman-Brown değeri açısından da .87’dir. Bu sonuçlar testin güvenilir olduğunu düşündürmektedir (Bayraktar, 2001: 90).

Araştırmada örneklem grubuna “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” ile birlikte cinsiyet, interneti kullanma süreleri gibi özellikleri belirlemek için bir form verilmiştir.

Akran Baskısı Ölçeği; Kıran tarafından (2002) geliştirilmiş olup toplam 34 maddeden oluşmaktadır. “Hiçbir Zaman”, Ara sıra”, “Orta Sıklıkta”, “Sık Sık” ve “Her Zaman” seçeneklerinden oluşan 5’li Likert Tipi bir ölçektir. Puanlama yapılırken 5 puan “her zaman”, 4 puan “sık sık”, 3 puan “orta sıklıkta”, 2 puan “ara sıra” ve 1 puan “hiçbir zaman” seçeneklerinin karşılığıdır. Ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 170, en düşük puan ise 34’tür. Ölçekten alınan puanın yükselişi öğrenciler üzerindeki akran baskısının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliliğini saptamak için faktör analizi kullanılmıştır. Faktör analizi sonucunda toplam varyans %40,53 olarak bulunmuştur (Kıran, 2002). Ölçeğin tümü için hesaplanan içtutarlık (Cronbach-alfa) katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır. en yüksek korelasyon katsayısı ise .59 olarak bulunmuştur. Madde toplam korelasyon katsayıları ortalaması .45’dir. Test tekrar test güvenilirlik katsayıları ölçeğin tümü için 82 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğunu göstermektedir.

Bulgular

Tablo1. İnternet Bağımlılığı Puanının Aritmetik Ortalama, Aritmetik Ortalamanın Standart Sapma Değerleri

Değişkenler	N	\bar{X}	SS
İnternet Bağ. Ölç.	105	25.371	19.404
Akran Baskısı Ölç.	105	52.447	19.839

Tablo 1’de görüldüğü üzere, 105 öğrenciden oluşan çalışma grubunun internet bağımlılığı puanlarının aritmetik

ortalaması $\bar{X} = 25.371$, standart sapması $SS = 19.404$, akran baskısı puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X} = 52.447$, standart sapması $SS = 19.839$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2. İnternet Bağımlılığının Akran Baskısına Göre Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata(B)	B	T	P	İkili r	Kısmi r
Sabit	3.864	4.438	-	.871	.001		
Akran Baskısı	.557	.079	.570	6.887	.000	.570	.577
R=.570		R2=.325		F(1,103)=49.546		p=.000	

Yukarıdaki analiz sonuçları incelendiğinde akran baskısı değişkeni internet bağımlılığı ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermekte ve İnternet bağımlılığına ilişkin puanların toplam varyansının %33'ünü akran baskısı ile açıkladığı anlaşılmaktadır $R=0.570, R^2=0.325, F(1,103)=49.546, p<.01$. Akran baskısının, internet bağımlılık puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Akran baskısı, internet bağımlılığını orta düzeyde ve pozitif olarak yordamaktadır. Bu sonuç ayrıca internet bağımlılığına ilişkin puanların varyansının geri kalan % 67'sinin başka değişkenler tarafından etkilendiği söylenebilir.

Tablo.3. İnternet Bağımlılık Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	SS	Sd	T	P
Kadın	38	21.184	18.098	103	-1.680	.096
Erkek	67	27.746	18.846			

Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(103)=-1.680, p>.01$). Bu bulgu, kuruma yönelik tutumlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4. İnterneti Kullanma Sürelerine göre Krukal Wallis H Testi Sonuçları

İnterneti Kullanma Süreleri	N	Sıra Ort.	Sd	X2	P
1 saatten az	47	36.44	2	30.36	.000
1-4 saat arası	44	61.30			
5-8 saat arası	14	82.54			

Tabloda görüldüğü gibi, İnternet Bağımlılığı Puanı sıralamalar ortalamalarının interneti kullanma süreleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda, örnekleme oluşturan öğrencilerin interneti kullanma süreleri gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($X^2 30.36$; $sd = 2$; $p < .01$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek interneti kullanma süresine 5-8 saat arası grup olup sırasıyla 1-4 saat ve 1 saatten az gruplarının izlediği görülmektedir. Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5. İnternet Bağımlılığı Puanlarının İnterneti kullanma Süreleri Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

İnterneti kullanma Süreleri	N	$\bar{X}_{sıra}$	$\Sigma_{sıra}$	U	Z	P
1 saatten az	47	35.18	1653	525.500	-4.040	,003
1-4 saat arası	44	57.56	2532.50			
1 saatten az	47	25.26	1187.00	59.900	-4.635	,000
5-8 saat arası	14	50.29	704.00			
1-4 saat arası	44	26.24	1154.50	164.50	-2.659	,009
5-8 saat arası	14	39.75	556.50			

İnterneti kullanma sürelerine göre internet bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanların Mann Whitney U-testi sonuçları Tablo 5 de verilmiştir. Buna göre İlk olarak, 1-4 saat arasında internette kalan öğrenciler ile 1 saatten az internette kalan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($U=525.500$, $p<.001$). İkincisi, 5-8 saat arasında internette kalan öğrenciler ile 1 saatten az internette kalan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($U=59.900$, $p<.001$) . Son olarak, 5-8 saat arasında internette kalan öğrenciler ile 1-4 saatten internette kalan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($U=164.50$, $p<.05$). Bu bulgular, internette kalma sürelerinin internet bağımlılık düzeylerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Tartışma

Araştırma sonucundan akran baskısının, internet bağımlılığının orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Alan yazında akran baskının internet bağımlılığı üzerindeki yordayıcı gücünü araştıran bir çalışmaya

rastlanmamakla birlikte Kıran ve Gündoğdu (2010) tarafından değişkenler arası ilişkiyi araştıran bir çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmada akran baskısı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmakla birlikte değişkenler arasındaki ilişkinin yönü bilinmemektedir.

Horroks' (1965) göre akran grubu tarafından ergenin kabul edilmesi ve akranlarının kendisi hakkında iyi düşünceler taşıması, onun için her şeyden önemlidir. Çoğu yetişkine oranla ergen akranlarının görüşleriyle ve grup uygulamalarıyla yönetilmeye hazırdır. Akran grubu ergene neyi yapıp neyi yapmayacağını, neyi kabul edip, neyi kabul etmeyeceğini öğretir. Grubun jargonu gencin jargonu olur. Akran gruplarıyla uyum gösteremeyen ya da onlarla yeterince vakit geçiremeyen gençler sosyal izolasyon yaşadıkları ifade edilmektedir (Aktaran, Özdemir, Baran, Ulusoy, 2005). Lashbrook (2000) gençlerin izole olmamak için akran baskısına maruz kaldıklarını belirtmektedir. Uyuma davranışının akran baskısını azaltabileceği ancak grubun olumsuz eğilimleri barındırıyorsa uymanın bireye yarardan çok zarar vermesi söz konusu olacağı belirtilmektedir (Burns, Darling, 2002).

Bu görüşlerden hareketle araştırmadan elde edilen bu bulguyu değerlendirdiğimizde, ergenlerin bir gruba ait olma düşüncesi akran gruplarının, ergen üzerinde bir baskı oluşturacağına ve bu baskının, ergenin internet aktivitelerine katılımı yönünde olduğunu düşündürmektedir. Bu durumun ergenin internette daha fazla zaman geçirmesine buna bağlı olarak da internet bağımlılığına yol açabileceğini düşündürmektedir. Bu düşüncüyü, alan yazında "internet kullanım süreleri" ve "interneti kullanma amaçları" ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi araştıran çalışma bulguları dolaylı olarak desteklemektedir. Bu çalışma bulguları "internet kullanım süreleri" ve "interneti kullanma amaçları" arttıkça internet bağımlılığının da arttığını göstermektedir. (Çoşkun, 2008; Tezcan, Sakarya, Çoklar, 2012; Bricol, 2007; Wang ve ark., 2011; Chou ve Hsiao, 2000; Yang ve Tung, 2007). Ayrıca yapılan bu araştırmanın alt amaçları doğrultusunda da ergenlerin internette kalma süreleri arttıkça internet bağımlılık puanlarının da yükseldiği tespit edilmiştir (Bkz. Tablo.4,5).

Araştırmadan elde edilen sonucu dolaylı olarak destekleyen yurt içinde yapılan bir araştırmada da internet kafelerin yeni arkadaşlıklar kurma ve sosyalleşme konusunda pek katkısının olmadığı, kişilerin daha çok mevcut arkadaş grupları ile kafelere geldikleri ve internete bağlanıp uzun zaman geçirdikleri tespit edilmiştir (Yetim ve Güler, 2002).

Konu ile ilgili diğer çalışmalara baktığımızda internet bağımlısı olan ergenlerin akran ilişkilerinin eksik olduğunu gösteren araştırmalar da bulunmaktadır. Araştırmalara göre İnternet bağımlısı olan ergenler, arkadaşlık yapma (Mesch, 2001) sosyal izolasyon (Nalwa & Anand, 2003) ve düşük sosyal becerisi ve eksik akran ilişkisi yaşamaktadır (Harman, Hansen, Cochran & Lindsey, 2005). Bu araştırmalarda internet bağımlılığı ile ilgili değişkenler arasında ilişki araştırılmıştır. Kuşkusuz bu durumda, araştırmaların deseni gereği (korelatif çalışmalar olması nedeniyle) değişkenler arası ilişkilerin yönünü saptamamıza olanak bulunmadığını göz önünde

bulundurmak gerekir. Sonuç olarak, Akran baskısının, internet bağımlılığını etkileyen faktörler arasında yer aldığını söyleyebiliriz.

Araştırmada yanıt aranan alt problemlerden ilki internet bağımlılığı ile cinsiyet arasındaki ilişkidir. İnternet bağımlılık seviyesinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bu bulgunun, birçok araştırma sonucu ile tutarlı olduğu görülmektedir (Bayraktar, 2001; Kim ve ark., 2006; Hardie ve Tee (2007; Demetrovics v e ark.,2008; Taylor, 2008) . Bununla birlikte birçok çalışmada da internet bağımlılığı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur (Bölükbaş, 2003; Maleney,2004;Siamos ve ark.,2008; Bakken ve ark., 2009; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000). Elde edilen bulgular, cinsiyet faktörü ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan araştırma bulgularının çok tutarlı olmadığını söyleyebiliriz. Bu bağlamda son yıllarda internete erişimin kolaylaşması ve internet kullanım biçimlerinin artışı cinsiyete bağlı farklılıkları ortadan kaldırdığı düşünülmektedir. İnternet iki cinsiyet grubu için de önemli bir iletişim, eğlence, bilgilenme kaynağı haline dönüşmekte ve benzer biçimde etkilendiği söylenebilir.

Araştırmada yanıt aranan alt problemler ikincisi internet bağımlılık seviyesinin interneti kullanma süreleri değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemektir. Yapılan analizlerde internet bağımlılığı ile interneti kullanma süreleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulguya göre öğrencilerin interneti kullanma sürelerinin internet bağımlılığı ile güçlü ilişkisi olduğu söylenebilir. Araştırmadan elde edilen bu bulguyu, birçok araştırma sonucunun da desteklediği görülmektedir. Örneğin Bricol(2007) ve Wang ve ark. (2011), araştırmalarında ergenlerin günde 6 ile 8 saat interneti kullanmalarını çok yüksek olarak belirtmektedirler. Young (1996) genç ve orta yaşlı kişilerden oluşan 496 bireyde internet bağımlılığını araştırmıştır. İnternet bağımlılarının ortalama haftada 38,5 saat, internet bağımlısı olmayanların da ortalama 5 saat internet kullandığı görülmüştür. İnterneti kullanım amaçları bakımından internet bağımlısı grubun daha çok sırasıyla sohbet etmek, oyun oynamak ve haber gruplarını takip etmek olduğu görülürken, internet bağımlısı olmayan grubun daha çok bilgiye yönelik olarak e –mail alıp gönderme, www ve bilgi edinmek amacı ile kullandıkları bulunmuştur. İnterneti çok kullananların akademik başarılarında düşüş olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde Chou ve Hsiao (2000) araştırmasında internet bağımlısı olan grup, bağımlı olmayan gruba göre daha fazla internet kullandıkları ve e-mail ve bilgisayar oyununu anlamlı olarak daha fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır. İnternet bağımlısı grup interneti; eğlendirici, ilginç, etkileşimli ve tatmin edici bulmuşlardır. İnternetin, internet bağımlısı olan grubun günlük aktivitelerini ve çalışmalarını bağımlı olmayan gruba göre negatif yönde etkilediği bulunmuştur. Yurt içinde yürütülen çalışmalarda da benzer bulgulara ulaşılmıştır (Çoşkun, 2008; Tezcan, Sakarya,Çoklar, 2012).

Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen bulgular ve alan yazında yapılan çalışmalar ışığında, aşağıdaki öneriler söylenebilir.

1.Ergenlere, özellikle aşırı internet kullanımının nedenleri arasında olumsuz akran baskısına yönelik farkındalık kazandırmak için bireysel ve grupla rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarına önem verilmelidir.

2.Öğrencilere ve ailelerine internet nedir?, interneti doğru ve amaca yönelik nasıl kullanılması gerektiği ve internetin aşırı kullanımında ortaya çıkabilecek sonuçlar konusunda seminerler verilmeli ve bu konuyla ilgili okulda sürekli gündem oluşturacak çalışmalar içinde olunmalıdır. Örneğin, rehberlik biriminin hazırlayacağı broşürler, okul gazete veya panolarında bu konuyla ilgili yazıların çıkması sağlanabilir.

3.Eğitim programı içersin sosyal içerikli derslerde ve rehberlik saatlerinde öğretmenlerin arkadaş ilişkileri, internet kullanımı ile ilgili tartışma grupları oluşturarak öğrencilerin bilişsel düzeyde farkındalıklarının artırılması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- AHMADI, Kh., ABDOLMALEKİ, H., AFSAR-DEİR, B., SEYED ESMAİELİ, F. (2011). Influences of family on the use of internet, *Journal of Behavioral Sciences*. Vol. 4, No. 4, Pages: 327-333
- AYAROĞLU, N.S. (2002). *The relationship between internet use and loneliness of university student*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. OrtaDoğu Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- AYDIN, A. (1999). *"Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi"* Ankara: Anı Yayıncılık.
- ARMSTRONG, L., PHILLIPS, J., & SALING, L. (2000). Potential determinants of heavier Internet usage. *International Journal of Human-Computer Studies*, 53, 537–550.
- BAYRAKTAR, F. (2001). *İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- BAYRAKTAR, F. VE GÜN Z. (2007). Incidence and correlates of internet usage among adolescents in North Cyprus. *Cyberpsychology & Behavior*, 10, 191-197.
- BİNNAZ KIRAN, B.E., GÜNDOĞDU, M. (2010). *The Relationship between Internet Addiction, Peer Pressure and Perceived Social Support among Adolescents*. (Ergenlerde İnternet Bağımlılığı, Akran Baskısı ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişki). Educational Research Association The International Journal of Educational Researchers, 2(1):29-36

- BRICOL, F. , GENTILE,A. (2007).Use of Computer and İnternet Among Italian Families:First National Study,.,*Cyber Psychology. Behavior*.Vol.10,Number 6.
- BUDAK,S. (2000).*Psikoloji Sözlüğü*.Bilim ve Sanat yayınları.Ankara
- BURN,A.(2002).“Peer Pressure” It’More Subtle Than You Think” *Principal*,82,1,67-69.
- BROWN,B.B., Feldman,S.S. , Elliott,G.R. (1990). *At the tresshold:The developing adolescent*.Cambringe:Harward.Uni:Press.
- CAO F, SU L. Internet addiction among chinese adolescents: prevalence and psychological features. *Child Care Health Dev.* 2007;33:275-281.
- CONGER, J.J. VE GALAMBOS, N.L. (1997). *Adolescence and Youth*. U.S.A.: Longman.
- CHOU, C., CONDRON, L., & BELLAND, J. C. (2005) A review of research on Internet addiction. *Educational Psychology Review*, 17, 363-388.
- CUCELOĞLU, D. (1996). *İnsan ve Davranışı*. 6.Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi, s:93-133
- CUCELOĞLU D (1998). *Yeniden İnsan İnsana*. 17.Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi, s:93-133.
- CHOU, C., HSİAO, M. (2000). Internet addiction, usage, gratification, and pleasure experience: the Taiwan college students’ case. *Computers and Education*, 35, 65-80.
- CHOU C, CONDRON L,BELLAND JC.(2005) A review of the research on Internet addiction. *Education Psychol Rev* ;17:363-388.
- DEMİR,N.Ö.,BARAN,A.G.,ULUSOY,D. (2005). Türkiye’de Ergenlerin Arkadaş-Akran Grupları İle İlişkileri ve Sapmış Davranışlar: Ankara Örnekleme. *Bilig* Kış / sayı 32: 83-108
- EDWARD C. NORTON & RİCHARD C. LİNDROOTH SUSAN T. ENNETT, 1998. "Controlling for the endogeneity of peer substance use on adolescent alcohol and tobacco use," *Health Economics*, vol. 7(5), pages 439-453.
- ESEN,E.,SİYEZ,D.M. (2011).Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36),127-138.
- HARMAN, J. P., HANSEN, C. E., COCHRAN, M. E. & LİNDSEY, C. R. (2005). Liar, Liar: Internet faking but frequency of use affects social skills, self-esteem, social anxiety and aggression. *CyberPsychology and Behavior*, 8 (1), 1-6
- HORROKS, J. (1965), *Adolescent Attitudes and Goals*. Chicago: Aldine Pub. Com.,15-27

- JOHANSSON A, GÖTESTAM KG. (2004) Internet addiction: characteristics of a questionnaire and prevalence in Norwegian youth (12-18 years). *Scand J Psychol*;45:223-229.
- KARACA, M. (2007), "İnternet Gençliği: Yeni Bir Gençlik Tiplemesi Denemesi", *e-Journal of New World Sciences Academy*, Volume: 2, Number: 4, Article Number: C0029, Accepted: October.
- KARASAR, N. (2004), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- KERBER, C.J. (2005). Problem and pathological gambling among college athletes. *An Clincal Psychiatry*, 17(4), 243-247.
- KIRAN, B.(2002). *Akran baskısı düzeyi farklı olan öğrencilerin risk alma, sigara içme davranışı ve okul başarılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- KIRAN-ESEN, B. (2003) Akran Baskısı Ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2 (3), 65-79.
- KURTARAN, G.T., (2008). *İnternet bağımlılığını yordayan değişkenlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin, Türkiye.
- LAM LT, PENG ZW, MAI JC, JING J. (2009). Factors associated with Internet addiction among adolescents. *Cyberpsychol Behavior*.; 12:551-555.
- LASHBROOK, JEFFREY T. (2000). Fitting In: Exploring the Emotional Dimension of Adolescent Peer Pressure, *Adolescence*,35(140), 747-758
- MALANEY, Gary D. (2004). Student Use of the Internet. *J. Educational Technology Systems*, 33 (1), 53-66.
- MESCH, G. S. (2001). Social relationships and internet use among adolescents in Israel, *Social Science Quarterly*, 82 (2),326
- MURALI V, GEORGE S. (2007) Lost online: an overview of internet addiction. *Advances in Psychiatric Treatment* 13:24-30.
- MORAHAN-MARTIN, J., & SCHUMACHER, P. (2003). Loneliness and social uses of the Internet. *Computers in Human Behavior*, 19, 659-671.
- NALWA, K. & ANAND, A. (2003). Internet addiction in students: A cause of concern, *CyberPsychology and Behavior*, 6 (6),32
- NORTON EC, LINDROOTH RC, ENNETT ST (1998) Controlling for the endogeneity of peer substance use on adolescent alcohol and tobacco use. *Health Economics* 7:439-453.
- PALESH, Oxana (2004). Internet Use and Attitudes Towards Illicit Internet Use Behavior in a Sample of Russian College Students. *Cyber Psychology & Behavior*, 7 (5), 553-558.

- ÖZTÜRK, Ö., ODABAŞIOĞLU, G., ERASLAN, D., GENÇ, Y. VE KALYONCU, Ö.A. (2007). İnternet Bağımlılığı: Kliniği ve Tedavisi. *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), 36-41.
- SHAW,M.,BLACK,D.W. (2008). İnternet addiction defination, assessment, epidemiology and clinical management.*Drugs* 22(5):353-65.
- SANTOR, D. A., MESSERVEY, D., & KUSUMAKAR, V. (2000). *Measuring peer pressure, popularity, and conformity in adolescent boys and girls: Predicting school performance, sexual attitudes, and substances abuse*. *Journal of Youth and Adolescence*, 29(2), 163-182.
- SALERS, C., FIELD, T. F., DİEGO, M. & KAPLAN, M. (2000). *The Relationship of internet use to depression and social isolation among adolescents*. *Adolescence*, 35 (138), 237-242
- TAHİROĞLU A, CELİK GG, UZEL, M.(2008) *Internet use among Turkish adolescents*. *Cyberpsychol Behav* 11: 537-543.
- TEZCAN,İ.,SAKARYA,S.,ÇOKLAR,A.C. (2012). Çocukların Gözüyle Onların İnternet Kullanım Profilleri ve Ailelerin Getirdiği Sınırlamalar:Anamur İlçe Örneği.*e-Journal of New World Sciences Academy*,Vol:7,No:1,Article Number: 1C0495.
- WANG,H., ZHOU,X., LU,C.,WUJ., DENG, X. (2011). İn High School Student in Guangdong Province China,*Plosone* 6 (5):e 19660
- YOUNG, K., & RODGERS, R. (1998). The relationship between depression and İnternet addiction. *CyberPsychology*, 1, 25-28
- YANG SC, TUNG CJ (2007) Comparison of internet addicts and nonaddicts in Taiwanese high school. *Comput Human Behavior* 23: 79-96.
- YETİM, N. VE E.GÜLER,(2002) "Bilgi Teknolojilerinden Yeni Yararlanma Biçimleri Olarak İnternet Cafeler", III. *Ulusal Sosyoloji Kongresi Dünyada ve Türkiye'de Farklılaşma-Çatışma-Bütünleşme-II*, 354-363, Sosyoloji Derneği: Ankara,. (sözlü ve tam metin yayımlanmış)
- YILMAZ,Ö. (2006). İlköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin bilgisayara yönelik bağımlılık gösterme eğilimlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *IETC Mayıs*, 617-622.
- YOUNG, K. S. (1996). İnternet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology and Behavior*, Vol. 1 No. 3, pp. 237-244.
- YÜKSELEN,Y.(2008) *İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin internet kullanım durumlarına göre saldırganlık ve sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.Eskişehir.

ZIRHLIOĞLU,G. (2011). İnternet Bağımlılığının CHAID Analizi ile İncelenmesi: Van İli Örneği. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi, Kış, 2(2), 182-190*